

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Ústav elektrotechniky a měření

Stabilizátory

Přednáška č. 3

Milan Adámek

adamek@ft.utb.cz

U5 A711

+420576035251

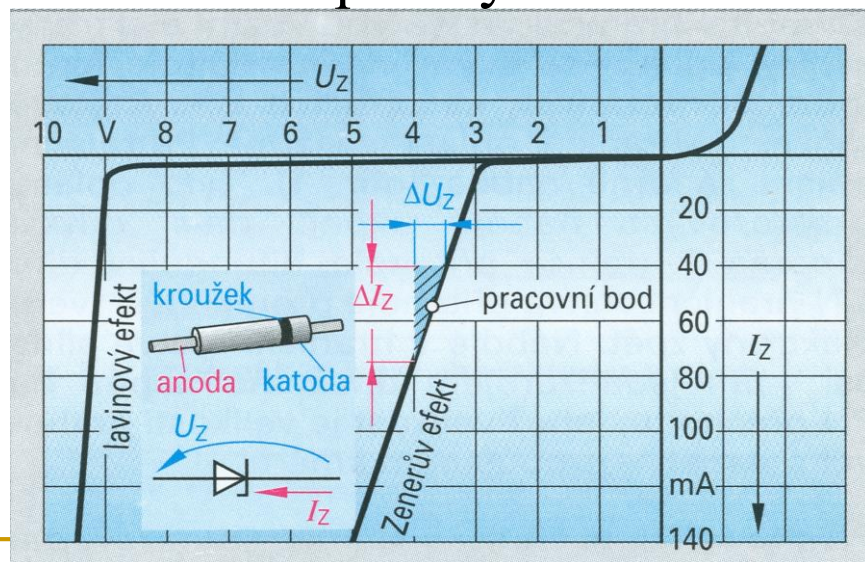
Stabilizátory napětí a proudu

- a) Stabilizátor se Zenerovou diodou (dvojbran)
- b) Integrované stabilizátory

a) Stabilizátory napětí se Zenerovou diodou

Voltampérová charakteristika Zenerovy diody

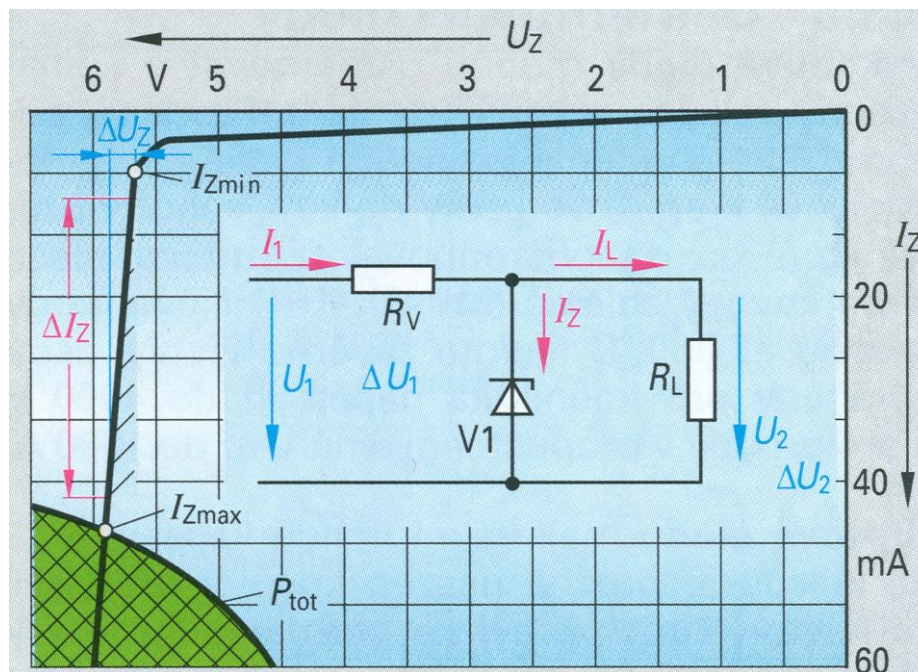
- ZD jsou provozovány v závěrném směru
- druh dotování polovodiče určuje výši průrazného napětí (**Zenerova U_Z**) v závěrném směru
- pro $U_Z < 5V$ převládá **Zenerův efekt** – ele. napětí vyrazí valenční elektrony, ty spolu s děrami tvoří průrazový proud
- pro $U_Z > 7V$ vznikne **lavinový efekt** - ele. napětí vyrazí vnitřní valenční elektrony, nastane lavinový efekt

a) Stabilizátory napětí se Zenerovou diodou

Schéma zapojení stabilizátoru (dvojbranu) se Zenerovou diodou

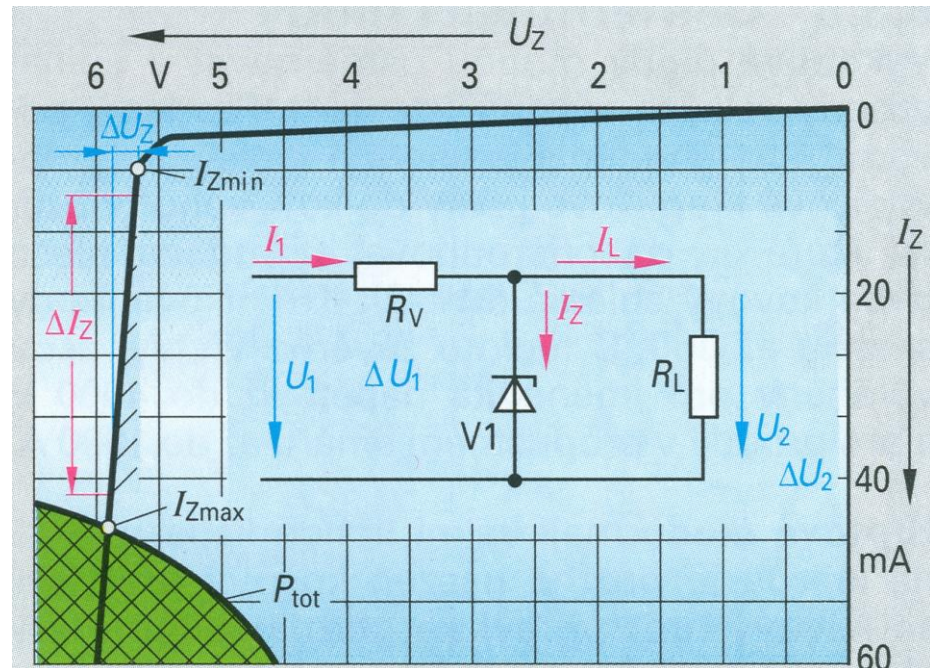
- ZD zapojena v závěrném směru
- zapojen ochranný odpor R_V

a) Stabilizátory napětí se Zenerovou diodou

Požadavky při konstrukci stabilizátoru se Zenerovou diodou

- nesmí být překročený ztrátový výkon na diodě
- ochranný odpor R_V omezí proud přes ZD
- R_V musí být volen tak, aby ZD pracovala mezi I_{Zmin} a I_{Zmax}

a) Stabilizátory napětí se Zenerovou diodou

Výpočet hodnoty ochranného odporu R_v ve stabilizátoru

- při minimálním napětí na vstupu stabilizátoru a maximálním odebíraném proudu na výstupu musí téct diodou alespoň I_{Zmin}

$$R_{vmax} = \frac{U_{1min} - U_z}{I_{zmin} + I_{Lmax}}$$

- při maximálním napětí na vstupu stabilizátoru a nulovém odebíraném proudu na výstupu musí téct diodou maximálně I_{Zmax}

$$R_{vmin} = \frac{U_{1max} - U_z}{I_{zmax} + I_{Lmin}}$$

R_v	předřadný odpor
U_1	vstupní napětí
U_z	Zenerovo napětí
I_z	Zenerův proud
I_L	proud zátěže

a) Stabilizátory napětí se Zenerovou diodou

Činitel stabilizace

$$S = \frac{\Delta U_1 \cdot U_2}{\Delta U_2 \cdot U_1}$$

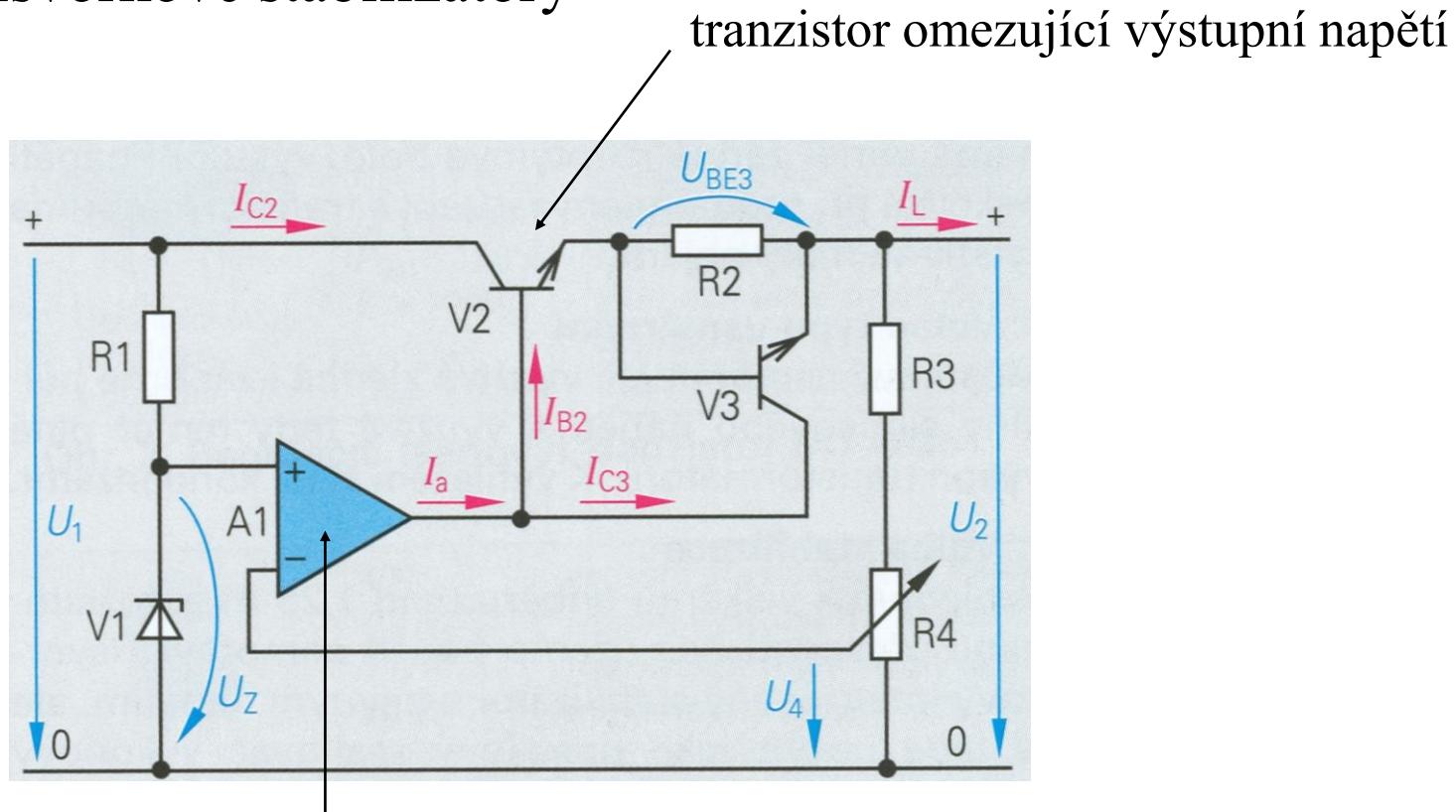
S činitel stabilizace

U_2 výstupní napětí

U_1 vstupní napětí

b) Integrované stabilizátory napětí

- jde o třísvorkové stabilizátory

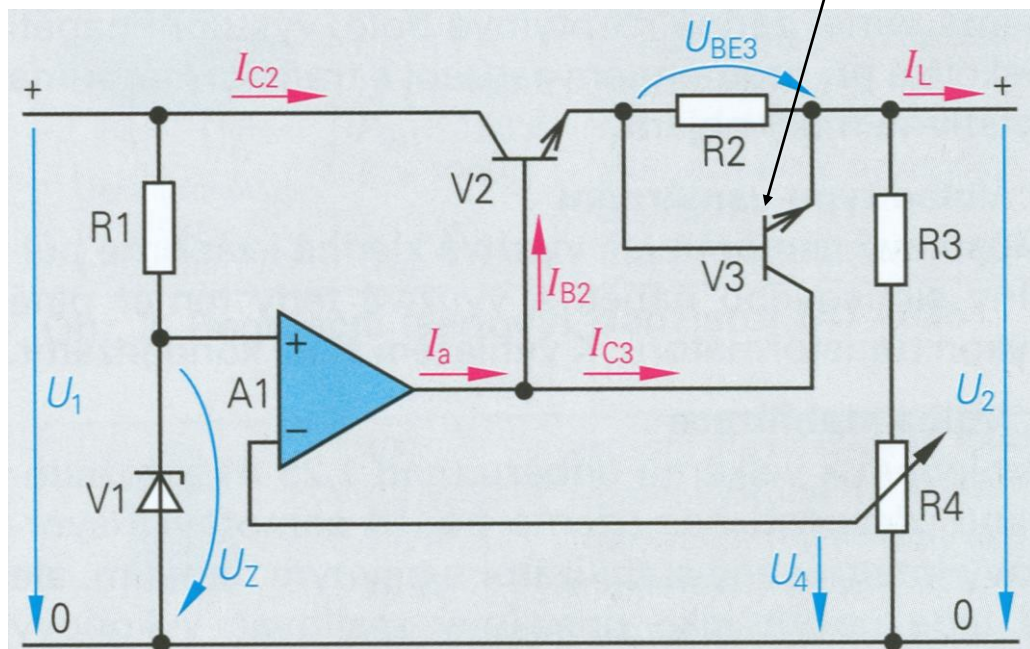

- komparátor porovnávající velikost U_4 a U_Z (referenční)
- pro $U_4 < U_Z$ komparátor přiotevře V2
- pro $U_4 > U_Z$ komparátor přivře V2

b) Integrované stabilizátory napětí

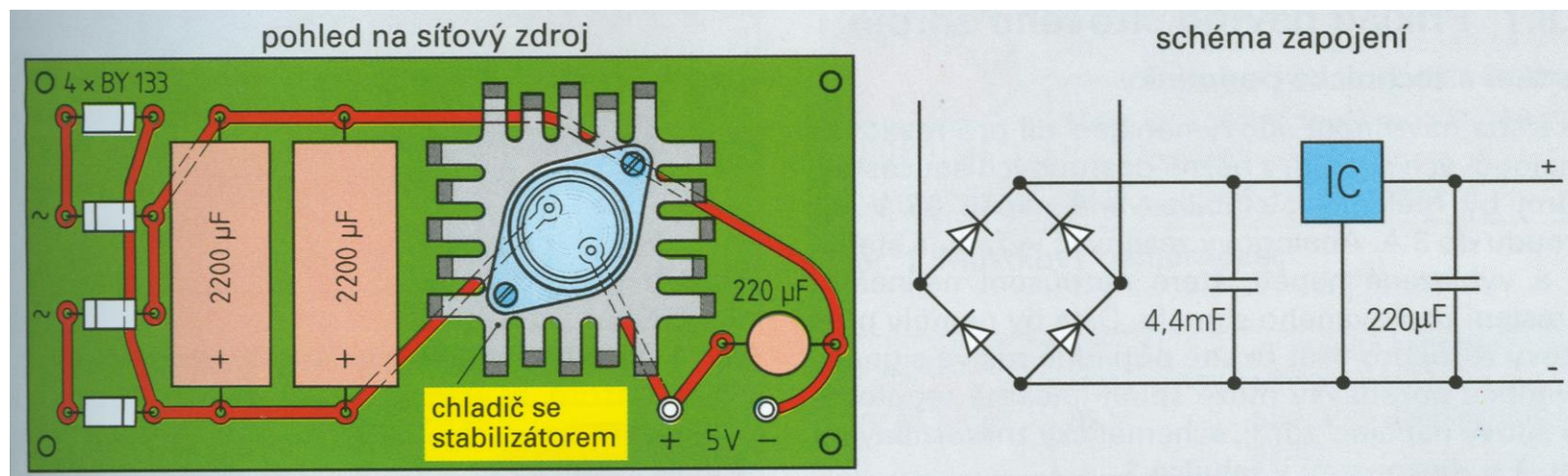
tranzistor omezující výstupní proud

- je-li I_L pod jmenovitou hodnotou, pak U_{BE3} je malé a neotevře V3 proto $I_{C3}=0$
- pro I_L nad jmenovitou hodnotou se otevře V3 poklesne I_{B2} a V2 se přizavře, proto poklesne I_L

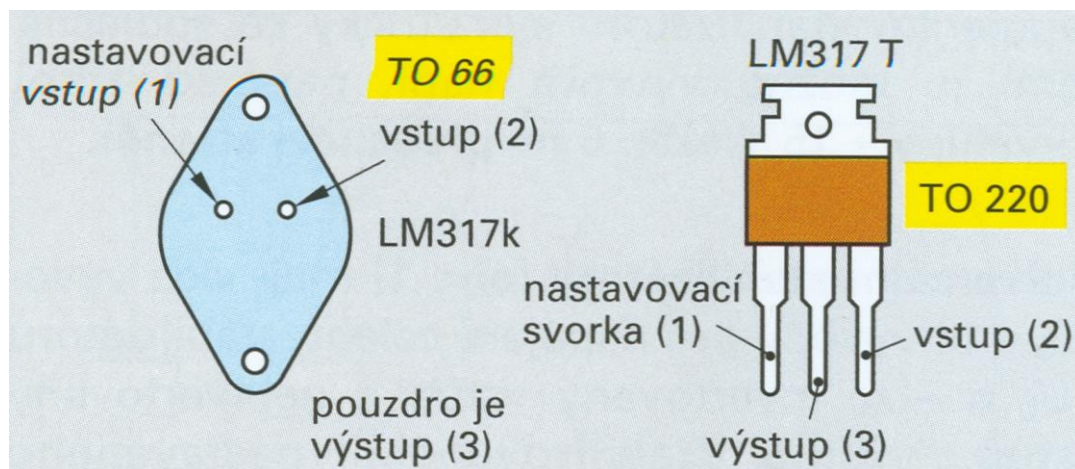
b) Integrované stabilizátory napětí

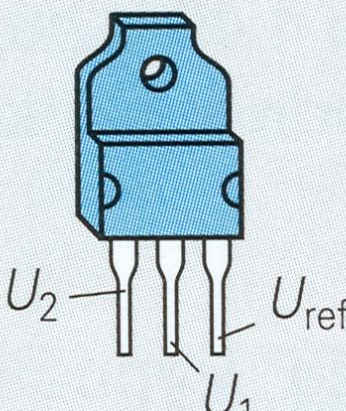
Ukázka síťového zdroje s integrovaným stabilizátorem

b) Integrované stabilizátory napětí

Příklady integrovaných stabilizátorů (LM 317)

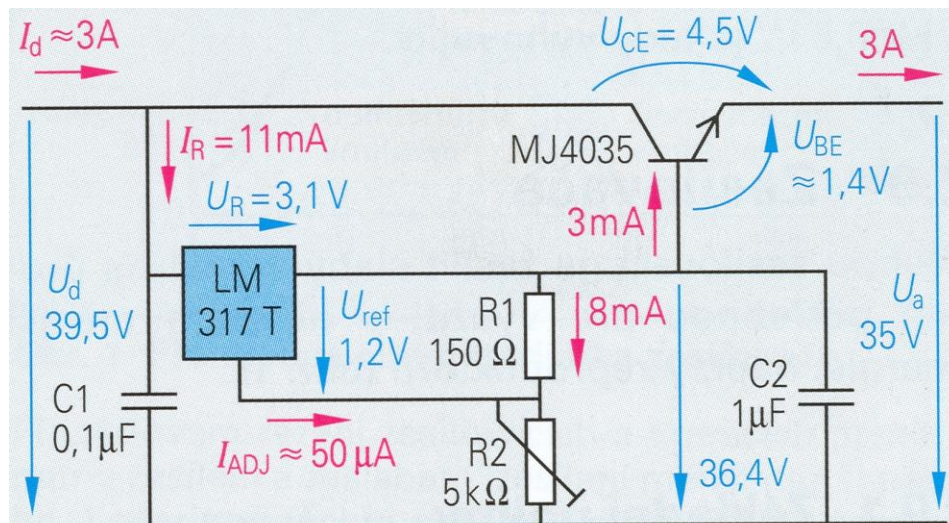

	40 V	vstupní stejnosměrné napětí
	1,2 V- 37 V	rozsah výstupního napětí
	1,5 A	maximální regulovaný proud
	20 W	maximální ztrátový výkon
	odolný proti zkratu vnitřním	
	omezením proudu na 1,5 A	

b) Integrované stabilizátory napětí

Příklady integrovaných stabilizátorů (LM 317)

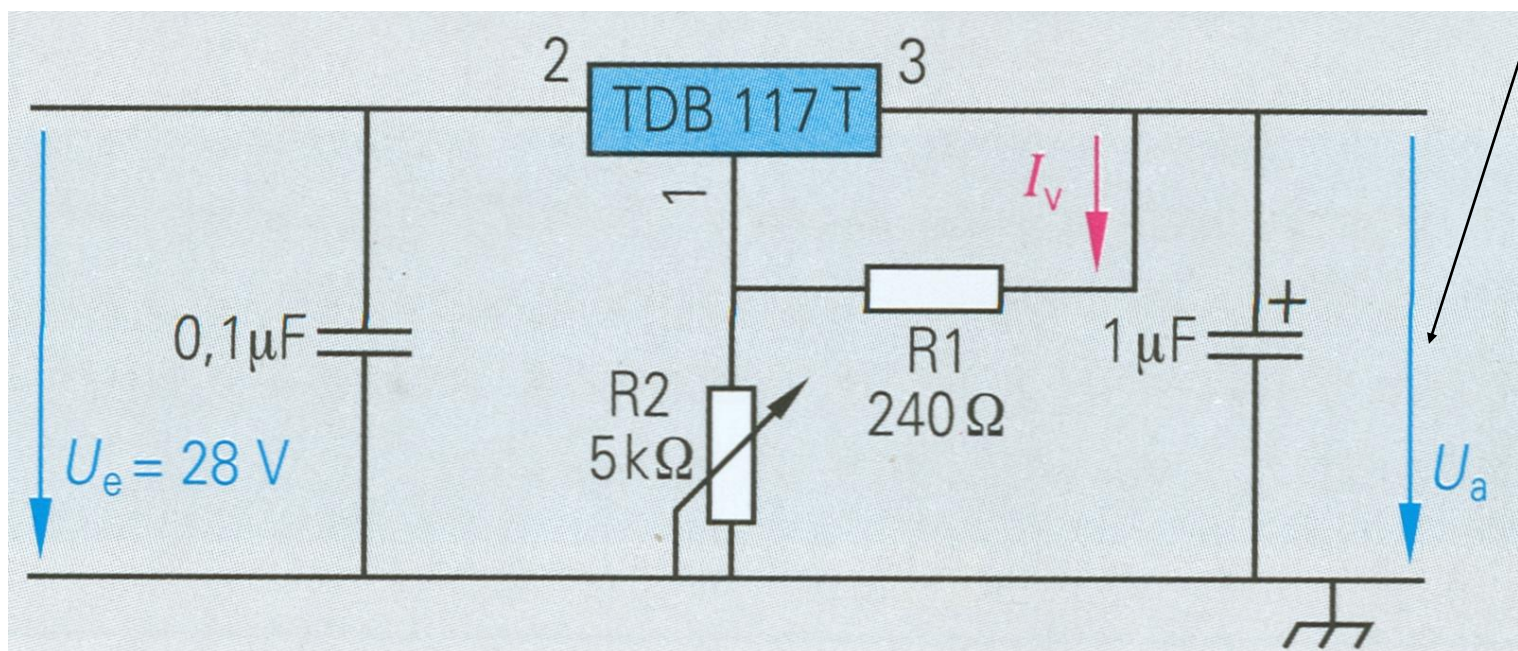

$C_1 = 0,1 \mu\text{F}$; $C_2 = 1 \mu\text{F}$ kapacity předepsané pro použití stabilizátor
 $U_{\text{ref}} = 1,2 \text{ V}$ minimální referenční napětí pro použitý stabilizátor
 $I_{\text{ADJ}} (I_g) = 50 \mu\text{A}$ standardní nastavovací (příčný proud použitého stabilizátoru
 $R_1 = 150 \Omega \pm 1\%$ odpor metalizovaného rezistoru R1
 $R_2 = 5 \text{ k}\Omega$ odpor trimru R2

b) Integrované stabilizátory napětí

Příklady integrovaných stabilizátorů (TDB 117)

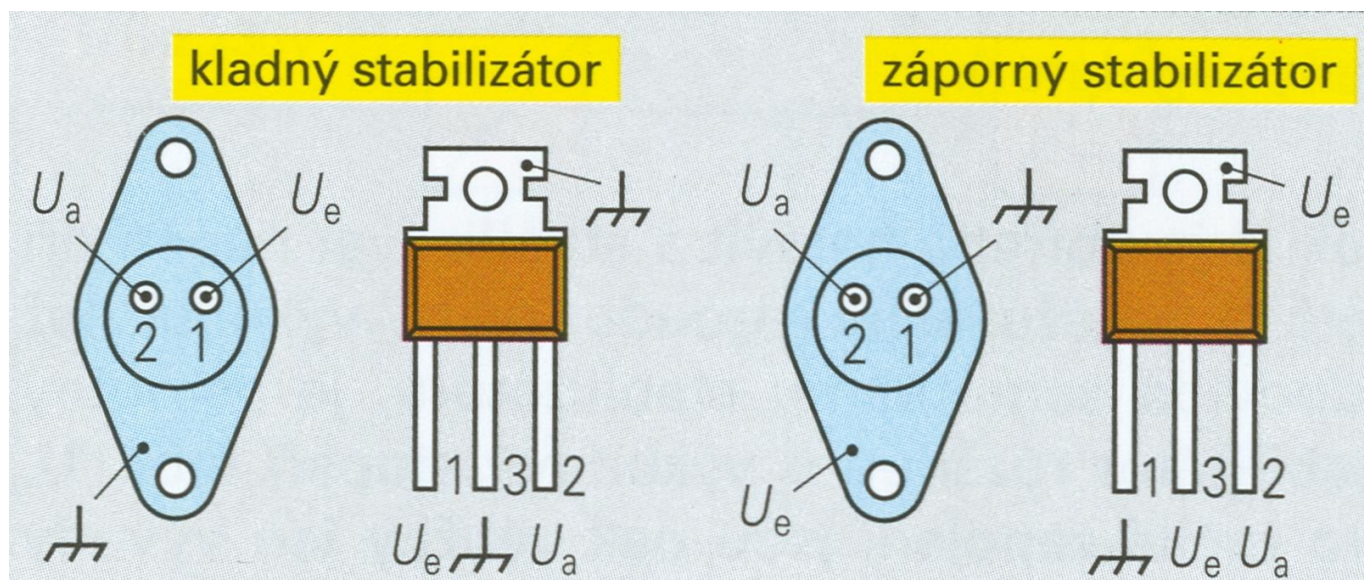
Nastavitelné napětí 1,2 až 25V

b) Integrované stabilizátory napětí

Příklady integrovaných stabilizátorů (pevné výstupní napětí)

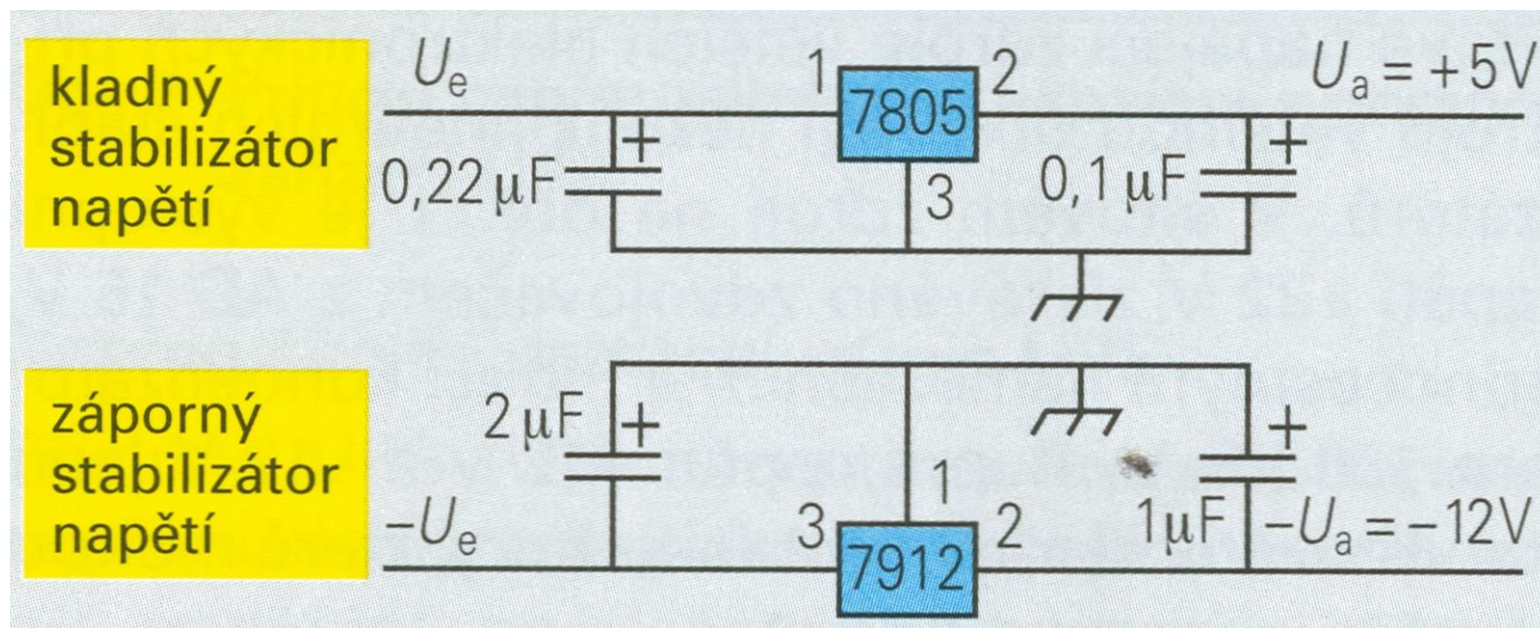
MH 7805, MH 7905   +5V, -5V

MH 7812, MH 7912   +12V, -12V

MH 7815, MH 7915   +15V, -15V

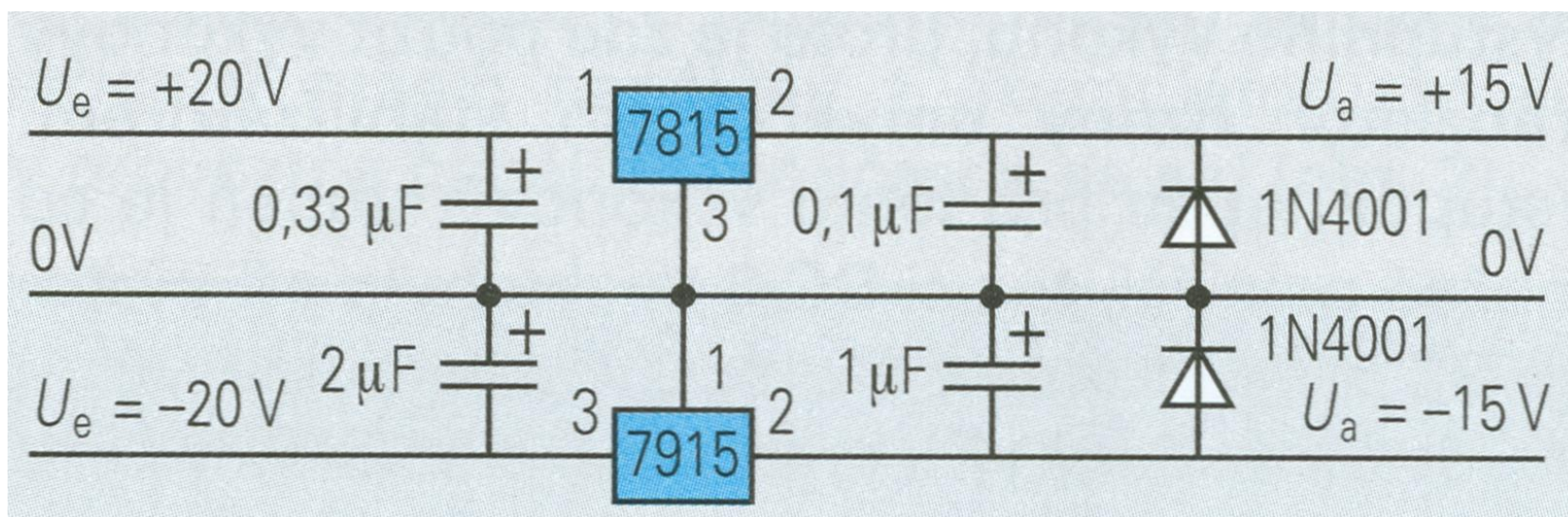
b) Integrované stabilizátory napětí

Příklady integrovaných stabilizátorů (pevné výstupní napětí)

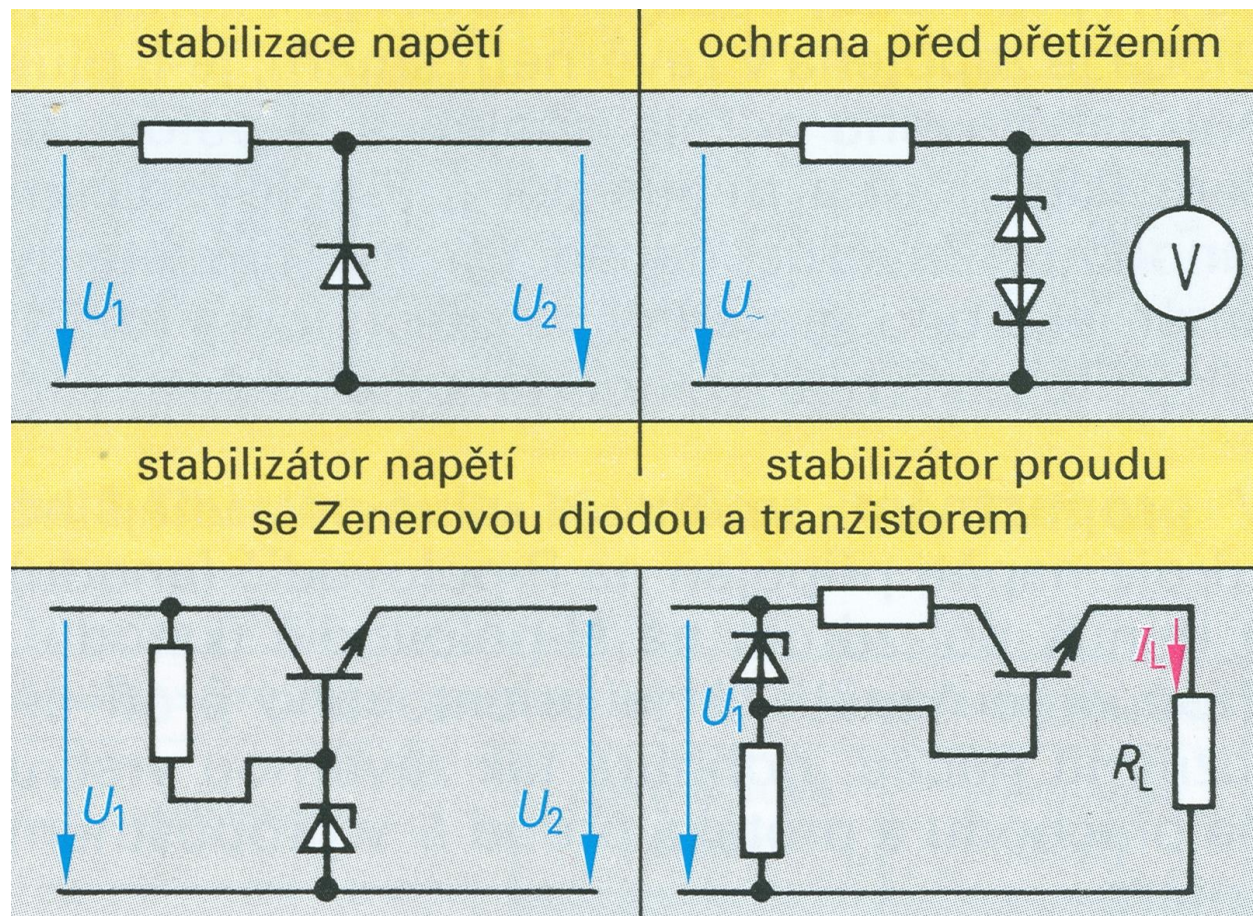
b) Integrované stabilizátory napětí

Příklady integrovaných stabilizátorů (pevné výstupní napětí)

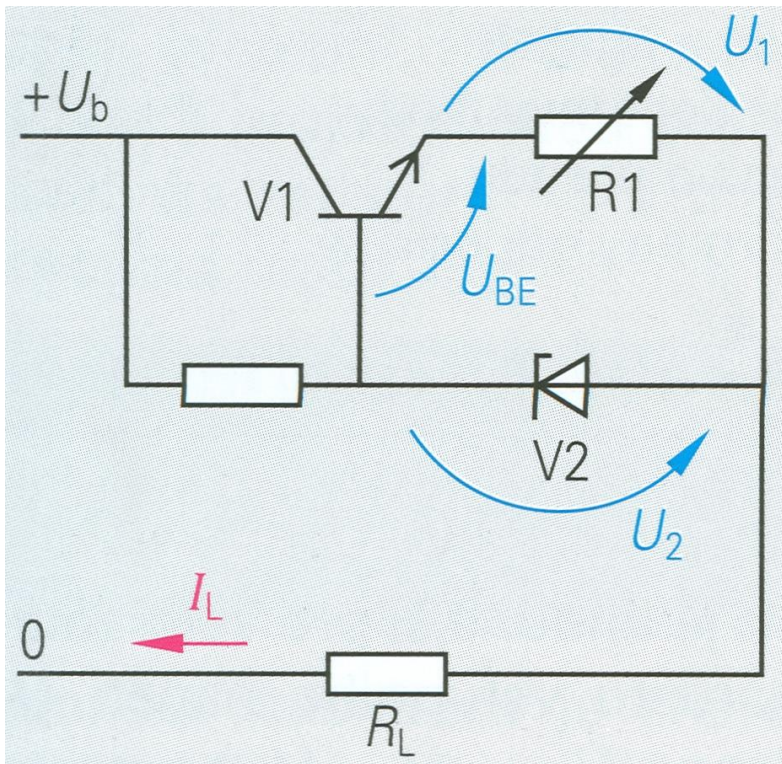

Použití Zenerových diod

c) Stabilizátory proudu

- zaručuje konstantní výstupní proud při kolísání výstupního odporu, teploty a napětí

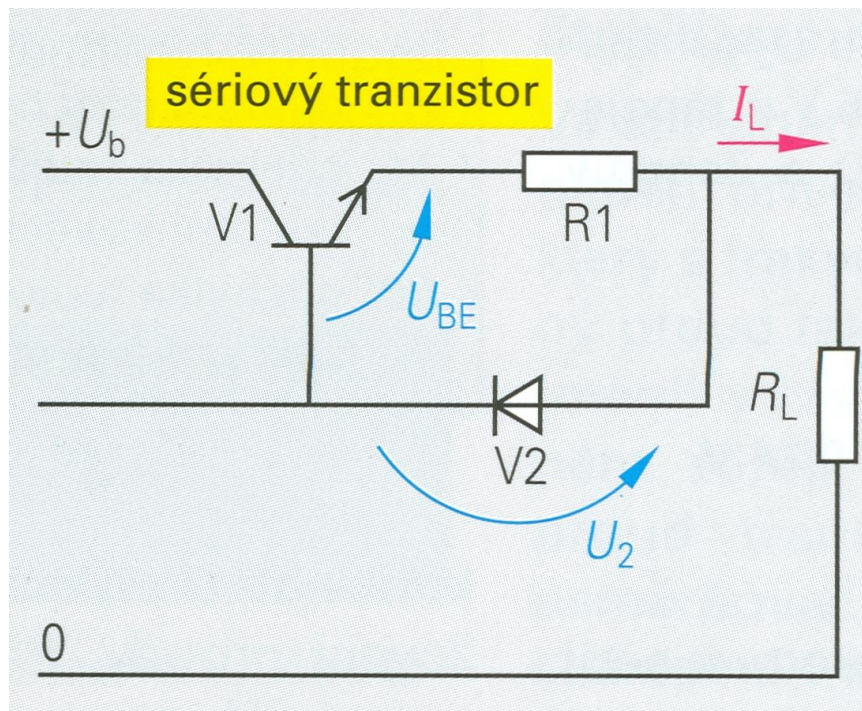

- poklesne – li I_L , poklesne U_1
- protože $U_2 = \text{konst.}$ vzroste U_{BE}
- tranzistor se přioevře, vrostne I_L

d) Omezovače proudu

- úkolem je omezit výstupní proud

- roste – li I_L , poklesne U_{BE}
- protože $U_2 = \text{konst.}$
- tranzistor se přizavře, klesne I_L